

AKTIVNOST U ODBRANI

U svim armijama i oružanim snagama, a kod nas još i naglašenije se ističe da je jedno od osnovnih strategijskih načela aktivnost dejstva oružanih snaga. Bez obzira što mi predviđamo vođenje odbrambenog opštenarodnog rata, naša doktrina je ofanzivna u svim domenima oružane borbe — strategijskom, operativnom i taktičkom.

Aktivnost daje šansu da se agresija slomi i preuzme inicijativa, jer defanzivnim odnosom prema oružanoj borbi to se ne može postići. Obim i intenzitet aktivnosti različiti su u pojedinim varijantama agresije. U lakšim slučajevima cilj je da se što pre stvore uslovi za protivofanzivu svih razmera. U težim slučajevima težište aktivnosti izražava se u pozadini neprijatelja, prvenstveno dejstvom snaga teritorijalne odbrane.

I na frontu aktivnost i primena napadnih dejstava moraju biti uvek prisutni u toku izvođenja odbrane. Ovo ima poseban značaj u dejstvima nižih taktičkih jedinica pojedinih rodova i vidova oružanih snaga. Jer, u ukupnom učinku ova dejstva mogu dati rezultate taktičkog, operativnog i strategijskog značaja.

Od stepena i obima aktivnosti oružanih snaga na celokupnom ratištu zavisi da li će se pre ili kasnije izboriti inicijativa. Cilj aktivnih dejstava je da se izbegne statičnost naše odbrane, a da se neprijatelj dovede u takav položaj i da mu se parališe tempo napada. Iskustva iz narodnooslobodilačkog rata u tome obiluju velikim brojem primera. U članku »Stvaranje narodnooslobodilačke vojske« (Bilten Vrhovnog štaba za septembar-novembar 1942. godine) drug Tito, između ostalog, piše: . . . »To znači da se moramo čuvati od krutih frontova i izbegavati ih, moramo izbegavati da nam neprijatelj nametne svojom taktikom odbranu pomoću dugačkih i rasplnutih frontova . . . Našim aktivnim dejstvima onemogućićemo neprijatelju da oceni težište oružane borbe kako u pogledu vremena tako i prostora. U takvoj situaciji agresor će se naći u ulozi davljenika pod našim pritiskom, koji samo može biti u porastu«.

U početnom periodu rata agresor će verovatno težiti da oklopnim klinovima raseče našu teritoriju i oružane snage. Oklopne klinove napadača moguće je zadržavati elastičnim frontalnim otporom za tu svrhu podesnih jedinica, neprekidnim napadima na bokove i pozadinu kolona i upornom (a često i odsudnom) odbranom važnih čvorišta, topografski jakih položaja i naseljenih mesta, s ciljem da se neprijatelju nanesu što veći gubici, razvuku snage i oslabi njegova napadna moć.

To se može postići kombinovanim dejstvima jedinica operativne armije i teritorijalne odbrane. U vezi s tim, postavlja se pitanje: kakvu jačinu i sastav snaga treba imati ispred neprijateljskih napadnih klinova? Njihova jačina i sastav prvenstveno će zavisiti od jačine neprijatelja, karaktera zemljišta, uloge, značaja i kapaciteta pojedinih pravaca. Ali, te snage moraju predstavljati respektivnu snagu koja će se uspešno suprotstaviti neprijatelju i onemogućiti mu brza i duboka uklinjavanja. Ako ove snage ne bi bile u stanju da se uspešno suprotstave neprijateljskim klinovima, moglo bi se desiti da snage koje izvode dejstva između klinova i na bokovima budu dovedene u veoma nepovoljnu situaciju. Jer, ako neprijatelj uspe da velikim tempom ostvari duboke prodore, on će svakako deo snaga (rezervi) orijentisati za obuhvate radi odsecanja, okruženja i uništenja naših snaga koje će izvoditi dejstva na njegovim bokovima, pa bi se one našle u onoj situaciji u kojoj su svojim dejstvima trebale da dovedu neprijatelja.

Istorijski primeri to očitno potvrđuju. Navešću samo jedan slučaj iz NOR-a kod Poloja 1942. godine, o kome piše general-pukovnik Đoko Jovanić u članku: Prva iskustva sa manevra »Sloboda 71« (Vojno delo, br. 1/72. godine). Iz tog primera se vidi da je Druga lička brigada jedan svoj bataljon upotrebila prema čelu neprijateljskog prodora i on se tukao čitav dan da bi stvorio uslove za angažovanje glavnih snaga brigade u bok napadačevih snaga.

Isprekidanost frontova, izmešanost snaga ratujućih strana u savremenim uslovima i moguće brze promene situacije ukazuju na to da će bočna dejstva biti češća pojava nego što je to bio slučaj u prošlosti. Ipak, ne bismo smeli svaki svoj nedostatak u grupisanju snaga i svaku inferiornost u tehnici uvek »kompenzirati« udarom u bok neprijatelja. Ovim ne mislim da negiram značaj tih dejstava, ali želim da ukažem na to da takva dejstva treba planirati i preduzimati samo u uslovima u kojima za to postoje realne mogućnosti.

Snage koje su predodređene za dejstva u pozadini neprijatelja izvršavaće svoje osnovne zadatke takvim dejstvima. Usled dinamičnosti borbenih dejstava i sticajem drugih okolnosti one se mogu

pojavit i na frontu. I, obratno, snage koje su djelstvovale sa fronta, mogu da se nađu u situaciji da djelstvuju u bokove i pozadini neprijatelja.

Aktivna djelstva u bok i pozadinu neprijatelja zaista je pogodno izvršiti u situaciji kada je neprijatelj neaktivan. Međutim, ni taj momenat ne možemo pasivno čekati, nego ga moramo aktivnim djelstvima dovesti u takvo stanje. Zato snage koje djelstvuju sa fronta i one koje djelstvuju na bokove i pozadinu neprijatelja treba da predstavljaju dijalektičko jedinstveno borbenog sistema.

Aktivnost djelstva neposredno zavisi od pokretljivosti, udarne i vatrene snage jedinica. Međutim, kako se navodi u nekim inostranim izvorima koji govore o problemu pokretljivosti, ona se ne svodi samo na fizičku pokretljivost trupa. »Pokretljivo voditi trupe znači, pre svega, pokretljivo misliti«.

Ako aktivnost dovedemo u vezu sa pokretljivošću, u kojoj su danas naše jedinice (mislim na fizički deo pokretljivosti) inferiornije u odnosu na pokretljivost potencijalnih agresora, onda mi ovu inferiornost moramo nadoknaditi rasporedom jedinica teritorijalne odbrane, i na našoj i na neprijateljskoj pozadini. Te jedinice moraju biti prisutne svuda. I dalje, ako je potencijalni agresor superiorniji u fizičkoj pokretljivosti trupa, on ne bi smeo biti superiorniji u »pokretljivosti« mišljenja i moći predviđanja.

Teritorijalna komponenta oružanih snaga djelstvovalaće najefikasnije u svom operativnom području kada ostvari najtešnju vezu sa narodom. Zbog toga u rejonima verovatnih vazdušnodesantnih prostorija moraju biti locirane odgovarajuće snage, koje neće dozvoliti nikakvu vremensku pauzu između prizemljenja neprijateljskog vazdušnog desanta i momenta aktivnih djelstava naših snaga po njemu.

Za obezbeđenje pokreta jedinica potrebna je solidna protivvazdušna odbrana koja umnogome zavisi od prevlasti u vazduhu i efekata radio-elektronskog djelstva. U tome je danas, a verovatno će to biti i u buduće, potencijalni agresor superiorniji. U vezi s tim nameće se pitanje, da li je moguće pri ovakvom stanju stvari izvoditi aktivna djelstva krupnim združenim sastavima, i operativne vojske i teritorijalne odbrane. Ako je to moguće onda u kojim uslovima i kako te uslove stvarati, ili se moramo ograničiti na aktivna djelstva manjih sastava, ali na čitavom ratištu. Naravno, pitanja koja su ovde postavljena kao problem odnose se na za nas nepovoljniji odnos snaga.

Naše oružane snage moraju imati u svom sastavu neophodan broj oklopnih, mehanizovanih i motorizovanih jedinica, a i takvih sastava koje će osigurati veliku pokretljivost i na brdsko-planinskom zemljištu.

Velika pokretljivost i sposobnost za brze manevre ima strateški značaj. U vezi s tim (pored preduzimanja drugih mera) neke jedinice operativne armije treba osloboditi određenih pozadinskih delova i funkcija, s tim da se one naslanjaju na jedinstveni teritorijalni sistem pozadinskog obezbeđenja. Rešenja za iznete probleme treba tražiti u poboljšavanju pokretljivosti i protivvazdušne odbrane jedinica operativne armije, u najadekvatnijem početnom operativno-stratezijskom grupisanju jedinica i u osloncu na snage teritorijalne odbrane, koje moraju biti sposobne da preuzmu na sebe krupne stratezijske zadatke, kao što su: borba za preuzimanje inicijative, masovno učešće u protivdesantnoj odbrani, itd.

Zbog svoje složenosti i delikatnosti u ovom kratkom izlaganju bilo je moguće samo dotaći neke probleme aktivnih dejstava u opšte-narodnoj odbrani.

Potpukovnik
Dragutin ČAČIĆ